

COORDINAT PER:

CREA – Centre Especial de Recerca en teories i pràctiques superadores de desigualtats / Universitat de Barcelona.

Investigadora responsable:

Dra. Maria Rosa Valls i Carol

Equip investigador: Elena Duque, Carme Garcia, Patricia Melgar, Lúdia Puigvert i Montse Sánchez.

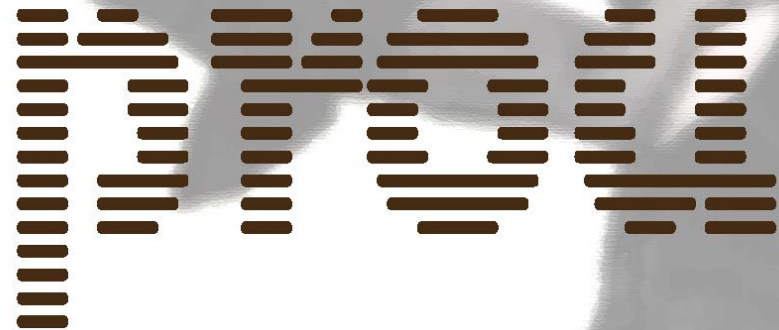
També han col·laborat: Víctor Adiego, Sergi De Gracia, Tania Garcia, Sílvia Molina, Laura López, Sara Ortega, M. Àngel Pulido, Oriol Ríos i Olga Serradell.

FINANÇAT PER:

Institut Català de la Dona / Generalitat de Catalunya

estudiants diàleg atracció assemblea
passió curriculum grups de dones
professorat solidaritat veïnat
fomes d'organització escolar
comissions unió famílies claustre
voluntariat coordinació aula valors
igualtat rebuig a la violència aprenentatge
elecció amor transformació èxit escola

Prevençió de la violència de gènere en el context educatiu a partir de noves formes d'organització escolar

Introducció	3
Prevençió de la violència de gènere a l'escola	5
Actuacions en el context escolar per lluitar contra la violència de gènere	6
Propostes per a millorar la convivència a l'escola	12
Experiències educatives que fomenten la prevençió de la violència de gènere	14
Model comunitari o dialògic de resolució de conflictes	16

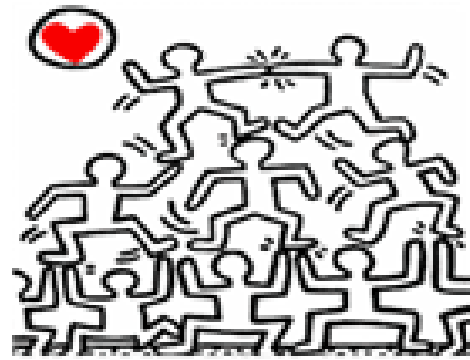
Introducció

Aquesta guia constitueix un material de consulta en el que s'han recollit orientacions per incidir en la prevenció de la violència de gènere a través de l'organització escolar.

El contingut que aquí s'exposa forma part dels resultats del projecte *Prevenció de la violència de gènere en el context educatiu a partir de noves formes d'organització escolar*, desenvolupat durant els últims sis mesos i finançat per l'Institut Català de les Dones de la Generalitat de Catalunya. Alhora també hem de destacar l'experiència del grup de recerca CREA (Centre Especial de Recerca en Teories i Pràctiques Superadores de Desigualtats de la Universitat de Barcelona) en investigacions sobre prevenció de violència de gènere, els resultats de les quals han enriquit aquest guia.

L'organització escolar incideix contínuament en els processos d'ensenyament i aprenentatge, el canvi en les organitzacions escolars es presenta com una forma de canviar les pràctiques docents. Així, actualment es plantegen reptes com l'ordenació curricular, les decisions d'aula i també la necessitat de decidir i desenvolupar els plantejaments institucionals. La innovació d'aquest projecte consisteix en

presentar els elements propis de l'organització escolar que poden ajudar a prevenir i erradicar la violència de gènere, recollint la veu de professorat, alumnat i familiars a través de la realització de nou grups de discussió comunicatius en cinc escoles de primària de Tarragona, Lleida, Barcelona i Girona, i recollint també les experiències d'èxit escolar que estan

Haring, K.

desenvolupant pràctiques que considerem poden ajudar en la lluita contra la violència de gènere.

L'objectiu d'aquesta guia és, doncs, plantejar orientacions i actuacions concretes d'èxit que promoguin un tipus d'organització escolar que fomenti les relacions igualitàries entre gèneres.

Finalment, hem d'agrair la participació de professorat, alumnat i familiars, la veu dels quals queda reflectida en les cites que s'inclouen al llarg de la guia; i molt especialment als centres de primària que ens han obert les seves portes per a que poguéssim realitzar el treball de camp. També han col·laborat al llarg de la investigació becaris i becàries i professorat universitari. La guia que teniu a les vostres mans és fruit de les aportacions i del treball de totes aquestes persones.

A totes i tots, moltes gràcies

Prevenió de la violència de gènere a l'escola

La violència de gènere ha estat un tema invisibilitzat al llarg de la història, una realitat obviada que es considerava un problema d'àmbit privat, de manera que no es debatia públicament com resoldre-la i, és més, no es considerava adequat fer públics els casos de violència de gènere. Els moviments socials, i concretament els moviments de dones, han realitzat una tasca molt important de visibilització de la problemàtica, denunciant la realitat que conforma la violència de gènere. Així, gràcies a les accions de sensibilització pública que s'estan portant a terme, la violència de gènere deixa de ser problema exclusiu de l'àmbit familiar i domèstic i passa a formar part de les agendes polítiques i dels mitjans de comunicació.

Als centres educatius en els darrers anys ha augmentat la preocupació per la violència entre iguals degut a l'augment de detecció de casos. Segons Díaz Aguado¹ en l'àmbit escolar es donen diverses condicions clau que influeixen en l'aparició de situacions de sexisme i de violència de gènere: a) la distribució del poder entre homes i dones, b) els models i relacions mitjançant els quals es desenvolupen les expectatives bàsiques i l'aprenentatge de donar significat al món propi i aliè, i c) les creences relacionades amb la diversitat i la violència.

La lluita contra la violència de gènere a les escoles es fa necessària per poder eliminar els casos que es donin actualment, però també per preveure futures relacions de violència realitzant, així, una socialització preventiva de la violència de gènere, és a dir, dur a terme un *procés social a través del qual desenvolupem la consciència d'unes normes i uns valors que preveuen els comportaments i les actituds que*

¹ Díaz-Aguado, M.J (2002) *Convivència escolar y prevención de la violencia*. Disponible a: http://www.cnice.mecd.es/recursos2/convivencia_escolar/

conduïxen a la violència contra les dones i afavoreixen els comportaments igualitaris i respectuosos².

Si estem parlant de la violència, s'aprofita aquests anys que són petits, com que no se'ls pot introduir temari, perquè no... doncs que se'ls introdueixi els hàbits, però hàbits de veritat, hàbits d'educació i de civisme i de convivència que ajudin a que això no passi quan són més grans. Si, perquè no els introdueixen eh! molts hàbits, perquè pensen... de petits es considera que no seran violents. (Mare)

Actuacions en el context escolar per lluitar contra la violència de gènere

Per poder realitzar una tasca preventiva de la violència de gènere a l'escola hi ha una sèrie d'elements a tenir en compte. En el present apartat ens proposem descriure els aspectes que la pròpia comunitat educativa ens ha destacat en el marc d'aquesta recerca.

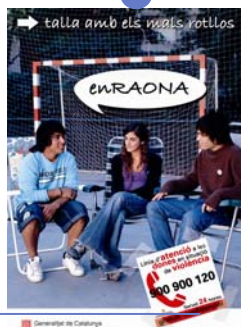
Una de les primeres passes per poder plantejar-nos accions concretes contra la violència de gènere és el **reconeixement de la problemàtica**, no només com quelcom existent a la nostra societat en el món adult, sinó també com una realitat que actualment estan patint els nostres nens i nenes i, per tant, també forma part de la realitat de les nostres escoles. Així, per poder detectar casos concrets hem de tenir una actitud receptiva davant de totes aquelles situacions que el nostre alumnat viu com a incòmodes, desagradables o, fins i tot, com una agressió. Tant els nens i nenes com les famílies reclamen aquesta atenció i que no es tregui importància a totes aquelles situacions que viuen com a desagradables.

Jo el que plantejo és que no es pot donar aquest fet de que un nen li aixequi la faldilla a una nena, ha de formar part de l'educació, amb la importància que té, jo com a persona tinc el dret a que em respectin, de que si no vull que em toquin, que no em toquin, però ha de ser part de l'educació. (Pare)

² Oliver, E; Valls, R (2004) *Violencia de género. Investigaciones sobre cuándo, por qué y cómo superarla* Barcelona: El Roure.

Perquè també va haver un cas que te'l vaig explicar jo, d'un nen que, a més a més és una peça de nen, doncs tenia amargades a dues o tres nenes, (...) els aixecava les faldilles, els hi tocava el pompis i bueno... varies coses que les nenes estaven fartes, fins que ho van explicar a les seves mares, i les mares van voler actuar i el mestre els va dir que eren unes histèriques. (Mare)

La violència de gènere forma part de la realitat actual, surt diàriament als mitjans de comunicació però, sovint, el professorat evita parlar d'aquests temes i això té com a conseqüències la negació de la realitat i, fins i tot, que els mateixos infants creguin que no és necessari parlar-ne. D'altra banda, el fet de no donar-li importància pot portar a no actuar davant dels casos de violència per la manca de consciència de la gravetat dels fets.

- Doncs hi havia una baralla entre un noi de 18, de 20 anys, amb una noia dels mateixos anys i se sentia com es cridaven i es pegaven. I nosaltres mirant amb una cara dient: "quin horror!". I li diem als mestres, i ells diuen: "no passa res, només estan assajant". I sentíem plats trencant-se i després com la noia estava plorant, cridant. I el noi: "calla" i tot això.

- Potser, si ara parléssim a aquests nens els quedaria a la memòria i quan siguin grans a lo millor ho farien.

- Jo crec que és millor no parlar-ho perquè, no sé, si és gran potser els nens se'n recorden d'això i pensen "com ell ho va fer, doncs jo també ho puc fer". (Nens i nenes)

Diverses investigacions destaquen la necessitat d'implicació del professorat davant de les situacions abusives. Els nens i nenes atorguen un paper molt important a la figura del professor o professora, que és, alhora, per ells i per elles una persona referent i mediadora dels seus conflictes. L'alumnat sol tenir en molta consideració la valoració que el professorat fa dels conflictes i les decisions que pren al respecte. Així, tenint com a referència els estadis de

desenvolupament moral establerts per Kohlberg³, l'alumnat de primària, trobant-se en l'estadi de la moral convencional, busca amb les seves accions l'aprovació per part de la resta de persones, i el professorat constitueix el jutge de les seves accions, cobrant especial rellevància les opinions manifestes. És per això que l'escola constitueix un espai molt important per **parlar obertament** sobre els conflictes en general i sobre la violència de gènere, tant dels casos directes que es visquin a l'escola com dels que passen fora d'ella. Alhora, és també molt important **recollir la veu dels nens i nenes** i tenir en compte les seves opinions, ja que en alguns casos el professorat considera que situacions que els nens i nenes estan vivint de manera desagradable o com una agressió, són un joc. Un exemple és aixecar les faldilles o baixar els pantalons. Els propis nens i nenes estan demanant parlar d'aquestes situacions a l'aula.

- A vegades tu dius, vull parlar d'això, de la igualtat entre dones i homes o d'una notícia i diu: "ai, va! nois no parlem d'això ara".

- "Ja ho parlarem en un altre moment!"

- (...) en l'escola, no parlarem, "parlarem el tema en un altre moment", i s'acabarà el curs i encara no hem parlat.

Jo no sé quan, però em sembla que posaran fins a les cinc, o a les cinc i mitja, no? llavors una assignatura la podríem dedicar més d'aquests temes, de parlar, d'això, no? Perquè és que a les tutories es que no parlem gaire bé de res.

Per a que els nens i nenes prenguin consciència de la magnitud que tenen determinades actuacions en les quals s'agredeix a una altra persona és important **parlar dels fets i tractar-los amb la importància que tenen**. Tenir en compte la perspectiva de l'alumnat ens ajudarà a que el tema es tracti amb la importància que té per a ells i elles i alhora reforçarà la figura del mestre o de la mestra com a persona que pot mediar en els seus conflictes.

³ Kohlberg, L.; Clark Power, F. & Higgins, A. (1997). *La educación moral según Lawrence Kohlberg*. Barcelona: Gedisa.

Vosaltres creieu que els profes normalment passen de vosaltres, davant d'aquests problemes?

F: Sí. Normalment d'alguns problemes ens diuen: "Que ja som grandets per apanyar, solucionar les nostres coses".

C- No ens fan cas.

Hi ha professorat que està realitzant una tasca molt important d'identificació de situacions de violència. Davant de situacions que els nens i nenes poden arribar a viure com a desagradables estan potenciant l'**empatia** per tal que evitin fer coses que puguin ofendre a la resta de persones, posant especial atenció a les situacions que estan relacionades, en el fons, amb l'assetjament sexual.

- Perquè ells s'ho prenen com un joc, no ho veuen tant com una cosa que molesti l'altre sinó com un joc.

- Quan estan reflexionant, és quan, s'adonen que l'estan molestant. I l'altre, moltes vegades el que fem és de dir-los "posa't en el seu paper, a tu t'agradaria que t'estiguessin fent això?. No, si a tu no t'agradaria perquè ho estàs fent ara?".

Llavors, a la classe de naturals amb els de cinquè i sisè, hi ha tot l'apartat d'educació sexual (...) tractem una mica el fet de quan et sentis agredit, quan et sentis... que no cal que et facin una violació perquè et sentis malament, tu comences a notar els primers símptomes de que un altre et toca i a tu no t'agrada...

Un altre element cabdal és coordinar els compromisos de diferents institucions i integrar tota la comunitat en la prevenció i erradicació de la violència de gènere a l'escola. No es tracta d'un treball individual dels mestres o de l'escola, si no que forma part d'un **treball comunitari** en el qual podem comptar amb el suport i col·laboració de familiars i veïns del barri, entre d'altres. Les mateixes famílies valoren com a positiva la seva implicació a l'escola i consideren que la seva participació pot contribuir tant en la detecció com en la resolució positiva dels conflictes, no hem d'oblidar que per a els nens i nenes els dos contextos on posen la major part del seu temps són l'escola i la família.

Entre ells i nosaltres hem d'educar aquests nens, el que ells fan al cole ho han de fer a casa la continuació, i si estàs d'acord, pues tot surt més bé, vaja, crec jo.

Els nens i nenes acostumen a mantenir una relació de confiança amb les famílies i consideren –així ho han manifestat– que són les persones més adients per ajudar-los a resoldre els seus problemes. És per això que obrir l'escola a la comunitat pot ampliar el coneixement que el professorat i familiars tenen dels infants i alhora coordinar accions conjuntes per a prevenir i solucionar els conflictes.

Què podríeu fer vosaltres per evitar això?

- Tu, als pares els ho dius i ells et poden ajudar a resoldre-ho.

- Parlar-ho amb els pares està molt bé perquè ells et coneixen millor i saben què has de fer, perquè (...) i tot això. I com et coneixen bé potser ells han passat aquests problemes i et poden ajudar.

I creus que el fet de que els pares estiguin aquí a l'escola et pot ajudar a solucionar els problemes en general?

- Sí.

La qüestió dels mestres i més en aquesta escola, és que tenen molta por als pares, clar és un àmbit que treballen molt poc, però haurien de saber tractar amb els pares (...) una mica saber com es manega amb un nen i com es manega amb un adult que és pare, i que té un vincle molt especial amb aquesta personeta. En aquest sentit hi ha dificultat en la relació família-escola. (Mare)

Per a això, és important que s'escurcin les distàncies que tradicionalment han existit entre l'escola i les famílies i s'estableixi un **diàleg igualitari entre familiars i professorat**, d'aquesta manera aconseguirem que es doni una coherència entre el treball que es fa a l'escola i el que es fa a casa, amb les conseqüents repercussions positives que això tindrà per a l'educació dels nostres nens i nenes.

El magisteri, sembla que estigui reservat pels docents, que no podem entrar: "hi ha coses que és decisió de l'escola, vosaltres no podeu intervenir", llavors clar...

Quan... quan més a prop estem uns dels altres, millor funciona, també la teva actitud canvia. I canvia relaxadament, que és una altra cosa, no?. Dius: "puc parlar amb aquesta mare o aquest pare", no? Inclús, no et sap greu, explicar coses teves per dir-ho d'alguna manera, no?

L'alumnat considera les **assemblees**, **tutories** i d'altres **espais de diàleg** com la comissió de delegats i delegades com el moment idoni per a parlar de tots aquests temes, i a moltes escoles s'està potenciant el tractament i resolució dels conflictes de forma grupal a les assemblees.

I la resta de nens de l'escola no feu res per evitar això? (es fa referència als conflictes entre alumnat)

- Els delegats, que un dels delegats sóc jo, ho parlem a la comissió de delegats i intentem fer tot el possible. Al M. l'hem canviat. Abans pegava però ara es controla.

Com ho heu fet?

- Doncs durant dos mesos parlant a la comissió de delegats i fins que un dia el vam portar, això a parlar amb ell, així vam estar durant dues setmanes fins que va aprendre.

Hi ha una sèrie de condicions que es valoren com a necessàries per a que el treball que es faci sigui efectiu. En primer lloc és important establir unes bases necessàries per al funcionament de l'assemblea. Aquesta s'ha de desenvolupar en un clima de **respecte** i ha de ser un espai on es practiqui el **diàleg igualitari** i s'intenti arribar a **consensos**. Perquè això passi és necessari que es fomenti la valoració de les aportacions que facin les persones en funció de les **argumentacions** que es donin, les quals han de ser de validesa i no de poder. També és important que es doni **sentit** a aquests processos i es manifestin d'alguna manera els resultats i repercussions que tenen. Així, el fet d'agafar **compromisos** acordats entre tots i totes pot ser una de les maneres de fer palès el resultat al qual s'ha arribat fruit del debat i el consens.

Jo crec que és una bona participació i que ells s'ho senten molt seu. A veure, de la mateixa manera de que si hi ha algun conflicte entre grups surt, doncs després hi ha diferents propostes que els grups assoleixen. Això és positiu perquè ells mateixos doncs van...s'ho gestionen una mica. (Professora)

Hem d'evitar que les assemblees constitueixin l'únic espai per tractar els conflictes, s'han de **potenciar altres espais de debat i de comunicació** amb el o la mestra, més enllà dels espais formalment establerts, per tal que els nens i nenes es puguin sentir atesos en qualsevol moment davant de determinades problemàtiques. Conèixer la realitat que viuen observant-los i parlant amb ells i elles ens pot ajudar a detectar conflictes i iniciar actuacions si cal, i a l'hora es crearà una relació de confiança entre el professorat i l'alumnat. D'aquesta manera aconseguirem que els nens i nenes tinguin present en tot moment, més enllà dels espais de tutoria o assemblees, la possibilitat d'acudir al professorat davant dels problemes que els sorgeixin a l'escola.

Jo sempre dic que el fet que ells entenguin que la possibilitat d'explicar-te coses hi és, és molt important. Perquè llavors si ells ho entenen, potser en aquell moment que tu els ho has preguntat s'han espantat i no han dit res, perquè a vegades s'espanten de dir, "ostres, aquesta què sap?". I en canvi quan tu (...) "mira, si algun dia necessites doncs vens i jo t'escolto no passa res, i si no vols que ho sàpiga ningú doncs no ho sabran" llavors ells, jo suposo que processen i després vénen a explicar-t'ho. A vegades surt i a vegades no surt, no pots dir mai que sigui una ciència exacta perquè no ho és.

Propostes per a millorar la convivència a l'escola

Per tal de fer efectiva la transformació i millora de l'escola, aquesta s'ha de mostrar sempre oberta a **crear nous òrgans**, a desenvolupar noves activitats, en definitiva, a portar a terme totes aquelles propostes que vinguin per part dels diferents col·lectius de la comunitat educativa, que vagin dirigides a millorar l'aprenentatge dels nens i nenes i, en el cas que ens ocupa, a millorar la convivència i prevenir futurs conflictes. En el marc d'aquesta recerca,

infants, familiars i professorat, partint de les seves vivències i experiència dins de la institució educativa han plantejat diferents iniciatives.

Com a aspecte general és necessària una transformació dels diferents òrgans de govern de tal manera que es fomenti la participació de l'alumnat i es contemplin les seves aportacions des d'un plànol igualitari. La reflexió dialogada entre tota la comunitat es perfila com el sistema per assegurar que l'èxit de les propostes respon a arguments de validesa que persegueixin l'efectivitat de les diferents actuacions.

Hi ha un consell escolar, que està bé que hi sigui, però en aquest consell escolar falta representació de nens, potser són massa petits, no sé...

- El que passa amb el consell escolar és que, jo vaig veure una cosa que no m'agradava, clar, si es debat alguna cosa, sempre guanya el professorat perquè clar, són majoria.

Per què es vota?, no es fa per consens?

- Sí, llavors clar, no és lògic, hi hauria d'haver una representació a tant per cent, igual, de professorat, de pares i d'alumnes, d'alumnes responsables, de cada cicle. (Mare)

Per exemple, aquí vaig veure que tenen un projecte educatiu de centre que es va... que va progressant a mesura que hi ha gent que aporta coses noves, ja sigui gent que ve de pràctiques que potser tenen visions diferents, o inclús familiars que diuen, "mira que potser s'hauria de reflectir el tema del dol, o el tema...". (Mare)

Les conseqüències negatives que està tenint la violència de gènere a la nostra societat i l'important paper que juga l'educació, fan que el tractament específic d'aquesta temàtica a les escoles sigui una de les mesures reivindicades. D'aquesta manera es propiciarà una sensibilitat vers el tema i un tractament específic dedicant accions concretes per la lluita **contra la violència de gènere**, com ara la **creació d'una comissió específica** que faci seguiment del tema a l'escola o un grup de suport contra la violència de gènere, al qual es pugui recórrer quan es detectin casos de violència o es puguin fer consultes al respecte.

- Home es tracta que, si el projecte educatiu ho contempla, doncs potser es prendrà més seriosament, no?

- Jo penso que sí que val la pena. Perquè a l'hora d'escollir, tu veus el projecte que té aquella escola i llavors saps realment on fiques el teu fill.

- A mi m'agradaria que hi hagués, per exemple, si a mi un dia em surt la meua filla i em diu: "mamà, m'estan pegant cada dia, m'estan... cada dia m'estiren dels cabells, cada dia m'insulten..." a on em puc dirigir jo que no sigui la classe? On podria anar jo? El defensor de l'alumnat o alguna cosa... una cosa així...

- Això no hi és...

- Que ningú ho sàpiga, que no donin la teua identitat per a que tu puguis exposar i que es trobin protegits... no sé... una cosa així.

- Una comissió contra la violència, sí. Sí, perquè n'hi ha molts eh, de casos.

Experiències educatives que fomenten la prevenció de la violència de gènere

Les experiències que fomenten la prevenció de la violència de gènere tenen com a element comú no només l'èxit escolar en qüestions acadèmiques si no en la millora de la convivència escolar i la resolució de conflictes, entre ells els de gènere, mitjançant una **educació democràtica**.

El desembre del 2004 va ser aprovada la *Ley Orgànica de Medidas de Protección Integral contra la Violencia de Género*⁴. Al llarg del seu redactat es fa incidència a la importància de l'educació com a mesura de prevenció de la violència. Una de les mesures més innovadores que trobem és la incorporació a tots els **Consells Escolars**, en l'educació secundària, d'un **nou membre** dedicat a impulsar mesures educatives a favor de la igualtat i contra la violència vers la dona. Per altra banda, el capítol 1 es dedica a l'àmbit educatiu, on es fa referència a la inclusió al sistema educatiu espanyol, dins del seus principis de qualitat, la formació per a la prevenció de conflictes i per a la resolució pacífica dels mateixos. Es destaca que des de l'educació infantil ja s'ha de contribuir a desenvolupar l'aprenentatge en la resolució pacífica de

---

⁴ Disponible a: <http://www.mtas.es/mujer/violencia/docs/A42166-42197.pdf>

conflictes; i a l'educació primària, la capacitat per a comprendre i respectar la igualtat entre sexes.

En el marc d'aquest context, tenint en compte els aspectes anunciats en l'apartat anterior, ens proposem destacar els trets característics de les experiències educatives que fomenten la prevenció de la violència de gènere. Ens centrarem en el model comunitari i descriurem les característiques de les Comunitats d'Aprenentatge⁵.

Aquestes experiències se centren en la **transformació social i cultural** del centre educatiu i del seu entorn per aconseguir una societat de la informació per a totes les persones basat en l'aprenentatge dialògic, mitjançant una educació participativa de la comunitat que es concreta en tots els seus espais, inclosa l'aula⁶. Per aconseguir-ho es desenvolupa mitjançant la **participació de tota la comunitat** educativa (familiars, veïns i veïnes, entitats de la comunitat) en tots els espais del centre educatiu fins i tot dintre de l'aula, on entren moltes persones familiars com a voluntariat. Una altra de les característiques és l'**organització democràtica**: tota la comunitat participa en igualtat en els òrgans organitzatius i decisoris de l'escola.

El projecte de Comunitats d'Aprenentatge segueix quatre orientacions pedagògiques: a) participació; tota la comunitat educativa forma part de comissions mixtes on s'organitza, decideix i coordina el treball escolar, b) centralitat de l'aprenentatge: pretén que tot l'alumnat desenvolupi al màxim les seves capacitats sense limitacions externes, c) expectatives positives: parteix d'altres expectatives cap a tot l'alumnat com a via essencial per aconseguir l'èxit acadèmic, d) progrés permanent: s'avalua constantment el procés, valorant els avenços.

Dins de l'experiència de Comunitats d'Aprenentatge s'ha desenvolupat un model de resolució de conflictes que es basa en l'elaboració i aplicació conjunta per part de tota la comunitat de les normes. Aquest model respon a les demandes i propostes descrites al llarg de la present guia i que

⁵ Disponible a: <http://www.comunidadesdeaprendizaje.net>

⁶ Elboj, C.; Puigdemívol, I.; Soler, M.; Valls, R. (2003): *Comunidades de Aprendizaje: Transformar la educación*. Graó. Barcelona.

constitueixen el recull de les veus del professorat, alumnat i familiars que han participat en el treball de camp d'aquest projecte.

Model comunitari o dialògic de resolució de conflictes

La participació conjunta de tota la comunitat i el diàleg constitueixen els dos elements clau d'aquest procés del **model comunitari o dialògic de prevenció de conflictes**, elaborat per Ramón Flecha. En aquest model és molt important implicar a tota la comunitat al llarg de tot el procés, tant d'elaboració de la norma com en la posterior aplicació. Aquest procés ha d'estar regit per un diàleg igualitari en el qual siguin valorades les aportacions de tota la comunitat. Això comporta un replantejament dels sistemes de comunicació i participació que actualment tenim als nostres centres amb la finalitat d'aconseguir que siguin realment efectius. Alhora el diàleg igualitari permetrà crear un clima distès i unes relacions favorables dins de la comunitat per que totes les persones se sentin a gust a l'hora de participar i fer les seves propostes.

Permet descobrir les causes i l'origen dels conflictes alhora que s'identifiquen solucions des de la pròpia comunitat que poden impedir la pròpia aparició d'aquests conflictes. Seguint l'experiència de l'aplicació del model dialògic de prevenció de conflictes per part de la Comunitat d'Aprenentatge San Antonio de Etxebarri, en la qual la norma escollida va ser "que cap nena o nen pugui ser agredida per la seva forma d'anar vestida", es destaquen els següents punts com a característiques de l'elaboració d'una norma escollida en el marc del model comunitari dialògic i els passos a donar per portar-lo a la pràctica.

Característiques de la norma escollida

1. Que pugui ser clarament acordada per totes les persones, de totes les mentalitats i edats. Es tracta de trobar una norma en la qual el consens al voltant d'ella sigui fàcil, fins i tot entre les persones que acostumen a estar en desacord en altres temes.
2. Que tingui relació directa amb un tema clau per a les vides de les nenes i nens.
3. Que hi hagi recolzament "verbal" clar del conjunt de la societat.
4. Que s'estigui incomplint reiteradament, malgrat estar d'acord en que s'ha de complir.
5. Que sigui possible eliminar aquest comportament.

6. Que amb la seva superació, la comunitat doni un exemple a la societat, familiars, professorat, nenes i nens.

Set passes del model comunitari o dialògic

- Un procés normatiu a partir del diàleg -

1. Una comissió mixta de professorat, familiars i alumnat (com a mínim) i altres agents de la comunitat debat la proposta, la decideix o no i prepara com fer-la arribar al conjunt de la comunitat.
2. S'exposa, es debat i es decideix la proposta en el claustre i en una assemblea de la comunitat amb la màxima participació possible de les persones del claustre.
3. Les persones membres de la comissió mixta fan arribar la proposta, classe per classe (amb el professorat com un oient més) on els delegats o delegades van recollint el resultat del debat incloent els aspectes a modificar de la norma i els mecanismes per tal que totes les persones de la comunitat assegurin que no se la saltaran.
4. Les delegades i delegats de l'alumnat debaten entre elles i ells la concreció de la norma i la seva aplicació, en presència de membres de la comissió mixta, amb oients i, si és necessari, com assessores i assessors.
5. Es convoca una assemblea on les delegades i delegats de l'alumnat expliquen al professorat, familiars i comunitat el resultat de les seves deliberacions. També recullen les valoracions d'aquests agents que tomen a les seves respectives classes en presència del o la mestre i d'una representació de la comissió mixta.
6. El conjunt de la comunitat es converteix en seguidora de l'aplicació de la norma i de la seva contínua revisió. Aquest seguiment es posa en comú (però no es delega) a través de les delegades i delegats d'aula i de la comissió mixta.
7. El procés s'acompanya d'autoformació en forma de tertúlies dialògiques. Una sessió del claustre, com a mínim, és destinada a debatre, prèvia lectura d'un llibre, en aquest cas, sobre violència de gènere. També les famílies fan aquesta activitat, i l'alumnat fa tertúlies amb materials adequats a la seva edat.

L'elaboració de normes escollides es presenta com una de les propostes d'actuació a partir de les quals podem consensuar, entre tota la comunitat, normes de convivència que assegurin la resolució pacífica dels conflictes i, alhora, es dugui a terme una tasca preventiva de la violència de gènere.